

Od pozorování k akčním krokům:

Úrovně místně zakotveného učení (MZU)

Úvod, cíle a účel této metodiky

Vítáme vás u metodiky pro **místně zakotvené učení (MZU)**, která byla navržena speciálně pro učitele středních škol. Cílem této metodiky je podpořit učitele v postupném „stoupání po žebříku MZU“ a pomoci jim porozumět a zavádět různé úrovně místně zakotveného učení (MZU), až dosáhnou jeho vrcholu, jímž je servisní učení.

Tato metodika rovněž nabízí praktické aktivity, příklady z partnerských škol a nástroje pro **kolegiální podporu** mezi učiteli, díky čemuž je celý proces zvládnutelný, postupný a podporovaný učiteli.

Projekt „Community as a Classroom“ je spolufinancován programem Erasmus+ Evropské unie v rámci akce KA220-SCH – Kooperativní partnerství ve školním vzdělávání, smlouva o financování č. 2023-1-CZ01-KA220-SCH-000165069.

Názory a stanoviska vyjádřená v tomto dokumentu jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Za tyto názory a stanoviska nenese odpovědnost ani Evropská unie, ani EACEA.

Autoři:

Koordinátorka: Katerina Borovinova, Středisko ekologické výchovy SEVER

Grafický návrh: Canny.ro

Spoluautoři: SEVER (Česko) Jakub Vebr

Nadace New Horizons (Rumunsko): Alina Mustata, Andreea Tabun, Măriora Butyka, Roxana Afloarei

Nadace Green (Slovensko): Lucia Rossová, Silvia Szabóová

Nadace Code For Green (Polsko): Małgorzata Snarska-Nieznańska, Małgorzata Wójcik-Dudek

ENO Schoolnet ry (Finsko): Maire Turunen, Ulla Pötsönen

OBSAH

1. METODOLOGIE, NA NICHŽ JE PROJEKT ZALOŽEN.....	5
1.1 MÍSTNĚ ZAKOTVENÉ UČENÍ (MZU).....	6
1.1.2 HISTORICKÉ KOŘENY A TEORETICKÉ ZÁKLADY.....	7
1.1.3 12 PRINCIPŮ UČENÍ ZALOŽENÉHO NA MÍSTĚ.....	8
1.1.4 MZU ŽEBŘÍK: VÝVOJOVÝ MODEL.....	12
1.2 KOLEGIÁLNÍ PODPORA.....	13
1.2.1 CO TO JE: PROFESNÍ ROZVOJ PROSTŘEDNICTVÍM SPOLUPRÁCE.....	17
1.2.2 PROČ JE KOLEGIÁLNÍ PODPORA PRO MZU NEZBYTNÁ.....	17
1.2.3 KOLEGIÁLNÍ PODPORA JAKO NÁSTROJ ROZVOJE CELÉ ŠKOLY.....	18
1.3 PROČ SE TYTO DVĚ METODIKY KOMBINUJÍ.....	19
2. SPOLEČNÉ UČENÍ PŘI STOUPÁNÍ PO ŽEBŘÍKU MZU.....	20
2.1 ÚROVEŇ 1 – VÝUKA OBOHACENÁ O MÍSTNÍ PŘÍKLADY.....	21
2.2 ÚROVEŇ 2 – PŘÍMÉ ZAPOJENÍ DO MÍSTA.....	22
2.3 ÚROVEŇ 3 – UČEBNÍ CELEK VYUŽÍVAJÍCÍ VÝHODY MÍSTA A PARTNERSTVÍ S KOMUNITOU.....	23
2.4 ÚROVEŇ 4 – INTEGROVANÝ UČEBNÍ CELEK SE SERVISNÍM UČENÍM.....	24
3. JAK ZAJISTIT, ABY SE ŽÁCI AKTIVNĚ ZAPOJOVALI DO UČENÍ.....	26
4. PROPOJENÍ UČENÍ S KOMUNITOU.....	31
5. MOŽNOSTI JAK MZU ZAŘADIT DO ŠVP.....	37
6. JAK ZAČÍT S MZU A KOLEGIÁLNÍ PODPOROU VE VAŠÍ ŠKOLE.....	40
6.1 POSTUP PRO ZAVÁDĚNÍ MÍSTNĚ ZAKOTVENÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V CELÉ ŠKOLE....	44
6.2 VYTVOŘENÍ AKČNÍHO PLÁNU.....	52
Tři OBLASTI UPLATŇUJÍCÍ PĚT KLÍČOVÝCH CHARAKTERISTIK.....	53
6.3 HODNOCENÍ A REFLEXE.....	55
PORTFOLIO ŽÁKA PRO MZU (DŮKAZY O UČENÍ).....	55
7. INFORMACE O PROJEKTU A PARTNERSKÉ ORGANIZACE.....	57

1. Metodologie, na nichž je projekt založen

Místně zakotvené učení (MZU) a kolegiální podpora

Projekt „Community as a Classroom“ stojí na dvou vzájemně se doplňujících metodických pilířích: místně zakotvené učení (MZU) a kolegiální podpoře. Společně tvoří rámec, který školám pomáhá postupně začleňovat místně zakotvené učení do každodenní výuky a zároveň zajišťuje, že učitelé v tomto procesu nejsou sami.

1.1 Místně zakotvené učení (MZU)

1.1.1 Co je MZU: Učení zakořeněné v reálných místech

Místně zakotvené učení (MZU) je pedagogický přístup, který propojuje učení s **místním prostředím, komunitou a reálnými problémy**. Vychází z poznatku, že učení je poutavější, pokud vychází ze zkušeností, kontextů a kultur, které žáci již znají.

V rámci MZU žáci zkoumají **přírodní, kulturní, historické a sociální** rozměry svého okolí. Místo abstraktního osvojování pojmů se zabývají *konkrétními místy, lidmi, problémy a příběhy*. Učení se tak stává zakotveným, autentickým a osobně relevantním.

MZU tedy není „jen učení venku“, ale přístup, který činí okolní komunitu – od lesů a řek až po archivy, místní podniky, občany a veřejné instituce – nedílnou součástí školního učení.

1.1.2 Historické kořeny a teoretické základy

Ačkoli je pojem „*místně zakotvené učení*“ (MZU) relativně nový (90. léta 20. století, např. Lane-Zucker, Elder, Sobel), jeho principy sahají mnohem hlouběji do pedagogických tradic.

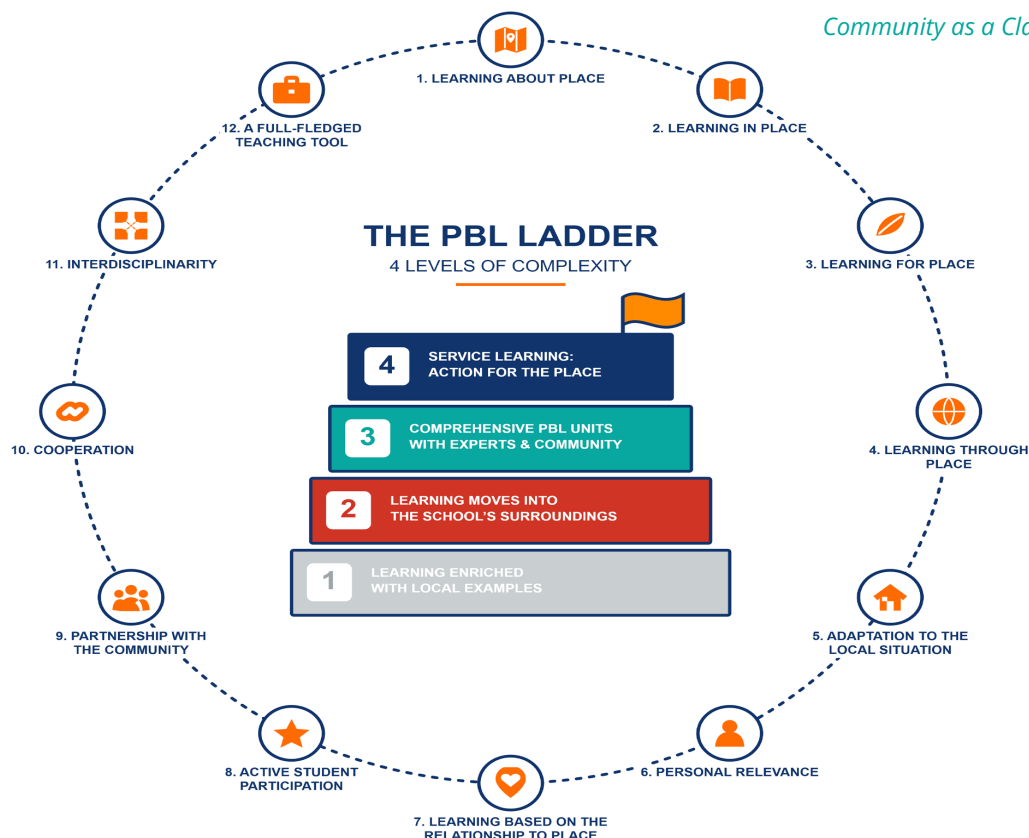
Jan Amos Komenský (Comenius) trval na tom, že vzdělávání musí začínat „tím, co je blízko“, a musí vycházet z reality, konkrétních věcí a přímé zkušenosti.

Reformní pedagogové 19. a 20. století, jako například Jaroslav Petr a Eduard Štorch, kladli důraz na učení v přírodě, zkoumání domácího prostředí žáků a propojení školy se skutečným životem.

John Dewey prosazoval myšlenku školy jako komunitní laboratoře, kde žáci řeší skutečné problémy prostřednictvím aktivního bádání.

V moderní době **David Sobel** a další formulovali MZU jako odpověď na environmentální, kulturní a občanské výzvy a argumentovali, že posílení vazby žáků na jejich místní prostředí vytváří základ pro odpovědné občanství a udržitelný rozvoj

MZU se proto nachází na křižovatce **zážitkového učení, komunitně zakotveného vzdělávání, environmentální výchovy, projektového učení a servisní učení** – propojuje to, co se žáci učí, s tím, jak mohou smysluplně zlepšovat své komunity.

1.1.3 12 principů učení založeného na místě

Níže uvedených 12 principů zdůrazňuje, jak může probíhat učení o místě, v místě, prostřednictvím místa a pro místo, přičemž propojuje školní znalosti se zkušenostmi z reálného života. Klade důraz na aktivní účast žáků, partnerství s komunitou, mezioborovost a osobní relevanci. Společně tyto principy ukazují, jak se učení prostřednictvím místa stává autentickým, poutavým a společensky smysluplným, což žákům pomáhá rozvíjet jak akademické porozumění, tak odpovědné občanství.

1. Učení o místě

Učení vychází z konkrétních místních prvků (předmětů, jevů, míst), které slouží jako ústřední téma výuky. Místo poskytuje kontext, v němž jsou vysvětlovány pojmy z různých předmětů, což žákům pomáhá lépe porozumět teoretickému obsahu.

2. Učení v místě

Učení se odehrává mimo učebnu, přímo v komunitě. Skutečné prostředí se stává „učebnou“, kde se přímo na místě odehrává pozorování, výzkum, diskuse a bádání.

3. Učení pro dané místo

Žáci se zabývají reálnými problémy komunity a výsledky jejich práce přinášejí místu konkrétní přínos. Učení se stává smysluplným příspěvkem ke zlepšení kvality života a životního prostředí v dané lokalitě.

4. Učení prostřednictvím místa

Místní prostředí slouží jako brána k porozumění regionálním a globálním problémům. Žáci propojují místní zkušenosti s širšími tématy, jako jsou konflikty, zdroje, environmentální výzvy a občanská odpovědnost.

5. Přizpůsobení se místní situaci

Výuka je přizpůsobena konkrétnímu historickému, společenskému, kulturnímu a přírodnímu kontextu daného místa. Obsah a vodící otázky vycházejí ze skutečných podmínek místní komunity.

6. Osobní relevance

Výuka je smysluplná, protože navazuje na vlastní životy žáků, jejich rodiny a osobní zkušenosti. Žáci chápou, proč je to, co se učí, pro ně důležité.

7. Učení založené na vztahu k místu

Výuka buduje a prohlubuje emocionální vazbu žáků k danému místu. Žáci reflektují své pocity, vnímání a hodnotu, kterou dané místo má pro ně samotné i pro komunitu.

8. Aktivní účast žáků

Žáci se aktivně zapojují do procesu učení, rozhodují, navrhují řešení a přebírají odpovědnost. Učení klade důraz na iniciativu, účast a samostatnost žáků.

9. Partnerství s komunitou

Učení je podporováno spoluprací s členy komunity, jako jsou místní odborníci, instituce, organizace a občané. Tato partnerství vnášejí do vzdělávání autentičnost a relevanci pro reálný svět.

10. Spolupráce

Učení probíhá prostřednictvím týmové práce a spolupráce mezi studenty, učiteli a členy komunity. Mnoho úkolů lze splnit pouze společně, což posiluje sociální a občanské dovednosti.

11. Interdisciplinarita

Učení je mezioborové a přesahuje hranice tradičních předmětů. Žáci kombinují znalosti a dovednosti z různých oborů, aby porozuměli složitým problémům.

12. Plnohodnotný výukový nástroj

Místně zakotvené učení je komplexní vzdělávací přístup s jasnými cíli, hodnocením a integrací do učebních plánů. Učitelé záměrně plánují, jak učení prostřednictvím místa rozvíjí znalosti, dovednosti, hodnoty a odpovědné chování.

Tyto principy tvoří pevný základ pro plánování výuky, projektů a dlouhodobého rozvoje celé školy.

Pro více informací o MZU a jeho uplatnění ve školách doporučujeme shlédnout tato videa:

Úvod do místně zakotveného učení

Místně zakotvené učení – jak na to v jednom předmětu

Místně zakotvené učení – jak na to ve více předmětech

1.1.4 MZU žebřík: vývojový model

Na podporu učitelů a škol projekt využívá metaforu **žebříku MZU**. Ten ilustruje rostoucí hloubku a složitost učení založeného na místě – od jednoduchých kroků přístupných začátečníkům až po pokročilé formy vyžadující vyšší úroveň sebevědomí učitele, plánování a zapojení komunity:

1. Učení obohacené o místní příklady

Učitelé využívají fotografie, mapy, texty, příběhy nebo přírodní předměty z místního prostředí k ilustraci témat učebních osnov.

2. Výuka se přesouvá do okolí školy

Žáci pozorují, shromažďují data a zkoumají skutečné jevy

**Community
as a Classroom**

THE PBL LADDER

4 LEVELS OF COMPLEXITY

mimo učebnu – hřbitovy, potoky, veřejné prostory, krajinu atd.

3. Učební celek využívající výhody místa a partnerství s komunitou

Žáci spolupracují s partnery z komunity na navrhování a realizaci smysluplných zlepšení, která prospívají místu a jeho obyvatelům.

4. Integrovaný učební celek se servisním učením

Žáci zkoumají autentické otázky s podporou místních odborníků, institucí nebo členů komunity (např. mapování invazivních rostlin).

Tento žebříček ukazuje, že:

- učitelé **nemusí začínat na nejvyšší úrovni**,
- ne všechna témata musí dosáhnout nejvyšší úrovně a
- každý krok přináší stále větší přínos pro učení a motivaci.

1.2 Kolegiální podpora

Kolegiální podpora je spolupráce dvou nebo více učitelů, kteří usilují o nejlepší pedagogické postupy, aby se každý žák v jejich hodinách naučil něco cenného a aby mu učení přinášelo radostné zážitky.

Každý člen skupiny kolegiální podpory vnáší své vlastní odborné znalosti a pouze prostřednictvím společného uvažování a společně reflektovaných pokusů o řešení výukových výzev se učí společně.

Existuje mnoho typů kolegiální podpory, pro tento projekt jsme se přiklonili k přístupu 3S (společně plánujeme – společně realizujeme – společně reflektujeme).

1. Kolegiální podpora začíná vytvořením týmu dvou nebo více učitelů, kteří sdílejí společný profesní zájem a vzájemně se doplňují. Nemusí to být učitelé stejného ročníku ani stejného předmětu.

2. Následně vytvoří rámcový plán (v ideálním případě založený na analýze) pro zamýšlené období spolupráce, přičemž se dohodnou na frekvenci (pravidelnost je velmi důležitá – nejlépe kratší schůzky, ale častěji, alespoň jednou za měsíc) a způsobu spolupráce.
3. Společně plánují výuku (hodinu, blok, ...). Cílem plánu je, aby byl v daném okamžiku tím nejlepším, čeho jsou schopni. Plán se může v průběhu času měnit – může být revidován, pokud se objeví překážky, nebo se může stát ambicióznějším.
4. Naplánovanou lekci vyučují okamžitě nebo co nejdříve.
Existuje několik možností:
 - a. Učí ve dvojicích. Mohou, ale nemusí pořizovat videozáznam.
 - b. Jeden učí, druhý pozoruje. Podle dohody shromažďují informace, se kterými budou učitel a pozorovatel pracovat po skončení lekce. Mohou, ale nemusí použít video.
 - c. Učí samostatně ve své vlastní třídě. Poté se sejdou, aby lekci zhodnotili. Mohou, ale nemusí použít videozáznam.
5. Reflektují důkladně a co nejdříve po lekci – buď ihned, nebo odpoledne po lekci. Svou reflexi zakládají na tom, jak podle nich žáci v lekci obstáli, co přispělo k jejich úspěchu a co jim naopak bránilo. Cílem reflexe je dospět k závěrům, které lze okamžitě využít pro další plánování, ale také trvale obohatit pedagogické uvažování zúčastněných učitelů.
6. Znalosti získané prostřednictvím reflexe a vyhodnocení toho, co fungovalo, budou využity pro další plánování, ať už kolektivní, nebo individuální.

Další inspiraci k tomu, jak lze jednotlivé fáze přístupu 3S realizovat, najdete v následujících videích, která vznikla ve spolupráci se školami:

[3. Vzájemná podpora – společné plánování,](#)

[4. Kolegiální podpora – společná realizace,](#)

[5. Kolegiální podpora v rámci místně zakotveného učení Důležitost společného hodnocení](#)

Existuje mnoho aktivit a metod pro reflexi. V našem projektu jsme použili některé z nich, které lze aplikovat na reflexi vzdělávacích aktivit a procesu kolegiální podpory. Dvě z těchto metod jsou například:

Reflexivní postup

Užitečným nástrojem pro reflexi je reflexivní postup. Poskytuje doporučenou posloupnost bodů k reflexi. Jeho dodržování není povinné; vždy se rozhodujeme na základě dostupného času, délky aktivity a účelu reflexe.

1. Popis situace: Shrňte kroky, které jsme podnikli.
2. Pocity (emoce): Jak jste se cítili – co vám dělalo radost, co ne? Co tyto pocity vyvolalo?
3. Výsledky učení: Co jsme se naučili a dosáhli jsme cílů?
4. Hodnocení metod: Co fungovalo a uděláme to příště stejně? Co nefungovalo a jak bychom k tomu přistoupili jinak?
5. Konkrétní přínos: Co si z této zkušenosti odnáším a jak to v budoucnu využiji?

Reflexe pěti prstů

Jedná se o jednoduchou a účinnou techniku pro rychlé zhodnocení.

Postup:

Nakreslete na papír obrys své dlaně.

Do každého prstu napište odpověď podle níže uvedeného klíče.

Poté odpovědi vyhodnotte nebo se o ně podělte s ostatními.

Každý prst představuje konkrétní otázku, která vám pomůže utřídit si myšlenky po skončení projektu, workshopu atd.

Přiřazení jednotlivých prstů:

1.2.1 Co to je: Profesní rozvoj prostřednictvím spolupráce

Kolegiální podpora je strukturovaný proces, který pomáhá učitelům rozvíjet svou praxi **společně**, nikoli individuálně. Vychází z následujících myšlenek:

- učitelé se nejlépe učí, když **spolupracují**,
- zpětná vazba je nejúčinnější, když není **hodnotící**,
- inovace je nejudržitelnější, je-li podporována **týmem**,
- a změna je snazší, když **se** učitelé **cítí bezpečně, jsou motivovaní a mají oporu**.

CS nabízí příležitosti pro:

- **společné plánování** hodin, projektů a aktivit v rámci projektového učení (MZU)
- **vzájemné pozorování** zaměřené na proces učení, nikoli na kontrolu
- **reflexivních diskusí** po skončení hodin
- **řešení problémů a vzájemné povzbuzování**
- **sdílení příkladů, materiálů a inspirace**

Ve všech partnerských zemích se kolegiální podpora ukázala jako klíčová pro udržení zapojení a sebedůvěry učitelů při zvládání nových metodik, časového tlaku a očekávání vyplývajících z učebních plánů.

1.2.2 Proč je kolegiální podpora pro MZU nezbytná

MZU je smysluplné, ale také náročné. Vyžaduje:

- mezioborové plánování,
- flexibilitu,
- kontakt s partnery z komunity,
- práci v terénu a
- zapojení studentů.

Tyto procesy mohou být pro učitele pracujícího samostatně příliš náročné. Kolegiální podpora vytváří podmínky, díky nimž je MZU proveditelné:

- Sdílení pracovní zátěže: Tým si rozděluje úkoly, čímž se snižuje zátěž jednotlivých učitelů.
- Emocionální a profesní podpora: Učitelé se navzájem povzbuzují a pomáhají si.
- Reflexe: Sdílení zkušeností pomáhá zdokonalovat nápady a zabraňuje opakování chyb.
- Rozmanité pohledy: Různá oborová zázemí obohacují mezioborovou práci.
- Zpětná vazba a pozorování: Připomínky kolegů urychlují profesní růst.

Zjednodušeně řečeno, kolegiální podpora je jedním z motorů, které učitelům umožňují stoupat po žebříčku MZU.

1.2.3 Kolegiální podpora jako nástroj rozvoje celé školy

Když se kolegiální podpora stane běžnou součástí školní kultury:

- inovace se šíří i mimo okruh jednotlivých nadšenců,
- více učitelů se odváží experimentovat,
- vedení vidí důkazy o růstu a podporuje jej,
- žáci zažívají soudržnější a participativnější učení
- a škola buduje společnou vizi smysluplného vzdělávání.

1.3 Proč se tyto dvě metodiky kombinují

Kombinace učení založeného na místě a kolegiální podpory je záměrná a strategická:

místně zakotvené učení dává smysl a směr

Odpovídá na otázky:

- *Co by se měli studenti naučit?*
- *Proč je toto učení důležité?*
- *Jak lze učení propojit s reálným životem?*

Podpora kolegů zajišťuje proces a udržitelnost

Odpovídá na otázky:

- *Jak mohou učitelé bezpečně a sebevědomě zavádět MZU?*
- *Jak můžeme zajistit kontinuitu i při změnách v personálu?*
- *Jak proměníme jednotlivé inovace v celoškolský přístup?*

Společně vytvářejí model, díky kterému mohou školy:

- posílit vazbu žáků na jejich komunitu,
- podporovat zvědavost, zapojení a občanskou angažovanost,
- zvýšit motivaci učitelů a sdílení odborných znalostí
- a rozvíjet udržitelnou celoškolskou kulturu smysluplného učení.

2. Společné učení při stoupaní po žebříku MZU

Již zmíněný žebřík MZU představuje postupnou hloubku a složitost učení založeného na místním kontextu. Každý stupeň ukazuje, jak se učení může vyvíjet od jednoduchých aktivit vhodných pro začátečníky až po pokročilé formy, které vyžadují vyšší úroveň sebevědomí učitelů, pečlivé plánování a aktivní zapojení místní komunity. Každá fáze zahrnuje kolegiální podporu, která zajišťuje, že si učitelé sdílejí zkušenosti, společně reflektují a zvyšují dopad učení. Ne každé téma musí dosáhnout nejvyšší úrovně a každá fáze nabízí svou vlastní hodnotu pro žáky i učitele.

2.1 Úroveň 1 – Výuka obohacená o místní příklady

Popis: Výukové jednotky jsou obohaceny o místní příklady (příklady architektonických stylů významných budov v obci na fotografiích, čtení z textů místního rodilého spisovatele atd.).

- Učitelé zapojují místní prvky (fotografie, mapy, příběhy, artefakty) k ilustraci témat učebních osnov.
- Učení je zakotveno ve známých, hmatatelných příkladech.

Praktické uplatnění a případové studie:

- **Příklad 1:** V hodině dějepisu žáci zkoumají staré fotografie náměstí a porovnávají je se současnými stavbami. Učitelé tyto obrázky využívají k vysvětlení historických událostí.
- **Příklad 2:** V hodině přírodopisu se žáci pomocí listů a půdy ze školního dvora zabývají biologii rostlin a místními ekosystémy.
- **Příklad 3:** Učitelé literatury začleňují do čtenářských úkolů místní folklór nebo ústní vyprávění.

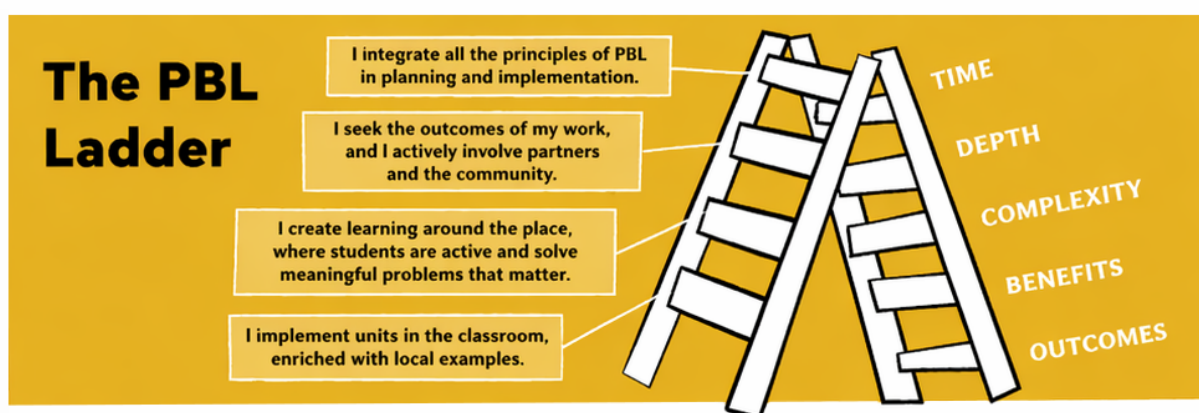
Kolegiální podpora:

- **Sdílejte** mezi kolegy **místní materiály** (fotografie, mapy, artefakty), abyste se navzájem inspirovali.
- Před realizací **diskutujte o nápadě na výuku** na krátkých schůzkách nebo v online skupinách.
- Neformálně **navzájem pozorujte své hodiny**, abyste zjistili, jak místní příklady zapojují žáky.

- **Společně zhodnotte**, které příklady fungovaly a které ne, a všimněte si zapojení žáků.
- **Společně vytvořte jednoduchou databázi** místních příběhů, předmětů nebo obrázků pro různé předměty.

Přidaná hodnota:

- Posiluje pedagogické dovednosti učitelů.
- Krok vhodný pro začátečníky, přístupný všem učitelům.
- Principy MZU: *Poznávání místa, osobní relevance.*

2.2 Úroveň 2 – Přímé zapojení do místa

Popis: Jakmile se žáci posunou na druhou úroveň, část výuky se přesouvá za zdi třídy do okolí školy (procházka na hřbitov, poznávání hrobů významných místních osobností, zjišťování informací o jejich přínosu pro rozvoj komunity). Žáci prozkoumávají okolí školy (parky, potoky, památníky). Výuka se přesouvá od teorie ve třídě k pozorování, zkoumání a interakci s reálným světem.

Praktické uplatnění a případové studie:

- **Příklad 1:** Žáci provádějí testy kvality vody v nedalekém potoku, měří pH a biologickou rozmanitost a výsledky propojují s učebními osnovami biologie a environmentálních věd.
- **Příklad 2:** Žáci v hodině zeměpisu mapují místní okolí, přičemž identifikují využití území, zelené plochy a urbanistické struktury.
- **Příklad 3:** Žáci výtvarné výchovy kreslí budovy nebo přírodní krajiny v okolí školy a zároveň se učí perspektivě a kulturnímu kontextu.

Vzájemná podpora:

- **Společně plánujte terénní aktivity**, rozhodujte o rolích, bezpečnosti a vzdělávacích cílech.
- Po exkurzích **koordinujte reflexní setkání**, na nichž budete diskutovat o tom, co se povedlo a jaké byly výzvy.
- **Sdílejte praktické tipy** pro organizaci výuky venku, včetně materiálů a časového rozvrhu.
- **Vzájemná zpětná vazba**: jeden učitel sleduje interakce žáků, zatímco druhý vede danou aktivitu.
- **Společně zdokumentujte výsledky** (fotografie, datové listy, poznámky žáků) pro budoucí použití a přizpůsobení.

Přidaná hodnota:

- Rozvíjí dovednosti v práci s daty, spolupráci a vztah k místu.
- Zavádí středně náročnou úroveň, která vyžaduje, aby učitel měl důvěru ve výuku v přírodě.
- Principy MZU: *Učení v daném místě, aktivní účast žáků.*

2.3 Úroveň 3 – Učební celek využívající výhody místa a partnerství s komunitou

Popis: Třetím stupněm je tvorba komplexních výukových jednotek založených na principech MZU a zapojení místních obyvatel a odborníků na dané téma do výuky. Žáci řeší autentické místní otázky ve spolupráci s odborníky, institucemi nebo členy komunity. Projekty jsou mezioborové a propojují více předmětů s reálnými kontexty.

Praktické uplatnění a případové studie:

- **Případová studie 1:** Žáci spolupracují s místní environmentální nevládní organizací na mapování invazivních druhů rostlin v parku. K sběru, analýze a vizualizaci dat jsou integrovány dovednosti z biologie, matematiky a informačních technologií.
- **Případová studie 2:** Třídy společenských věd a jazyků spolupracují na projektu ústní historie, v rámci kterého provádějí rozhovory s místními staršími obyvateli a vytvářejí podcast nebo písemný archiv.

- **Případová studie 3:** Studenti oborů STEM spolupracují s místním úřadem pro vodní hospodářství na navrhování řešení místních povodní a prezentují své závěry zainteresovaným stranám na úrovni obce.

Kolegiální podpora:

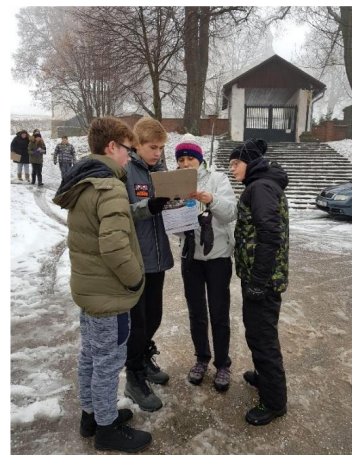
- **Společně plánujte mezioborové projekty** a sladte předměty, role a časové harmonogramy.
- **Pozvěte kolegy, aby** během projektových aktivit **pozorovali nebo spoluúčili**.
- **Pořádat pravidelné schůzky o pokroku**, na nichž se sdílejí výzvy a nápady na zlepšení.
- **Sdílejte sítě a kontakty** s místními odborníky, nevládními organizacemi nebo institucemi s cílem rozšířit možnosti.
- **Společně reflektujte** výsledky studentů a zapojení komunity a na základě toho upravujte budoucí projekty.

Přidaná hodnota:

- Podporuje mezioborovou spolupráci, profesní růst a udržitelnou angažovanost komunity.
- Vyžaduje pečlivé plánování a sebevědomí při zapojování externích partnerů.
- Principy MZU: *Učení pro dané místo, partnerství s komunitou, spolupráce.*

2.4 Úroveň 4 – Integrovaný učební celek se servisním učením

Popis: Nakonec se třída může posunout na 4. příčku žebříčku, a to k rozvoji znalostí, dovedností a postojů prostřednictvím servisního učení, tj. žáci spolupracují s partnery v komunitě na plánování a vytváření smysluplného, užitečného produktu ve prospěch daného místa a komunity (celoroční projekt zaměřený na tradiční sklářství v komunitě – historii sklářství). Žáci realizují projekty s hmatatelným přínosem pro komunitu.

Projekty zahrnují plánování, realizaci a vyhodnocení s cílem dosáhnout reálného dopadu.

Praktické uplatnění a případové studie:

- **Případová studie 1:** Studenti spolupracují s místním zastupitelstvem na návrhu a založení komunitní zahrady, přičemž propojují biologii, občanskou odpovědnost a projektové řízení.
- **Případová studie 2:** Studenti umění a designu vytvářejí ve spolupráci s místními umělci a obyvateli veřejné nástěnné malby zachycující místní historii nebo environmentální témata.
- **Případová studie 3:** Celoškolní kampaň zaměřená na recyklaci zapojuje studenty do plánování, zvyšování povědomí a sledování snižování množství odpadu ve spolupráci s městskými službami.

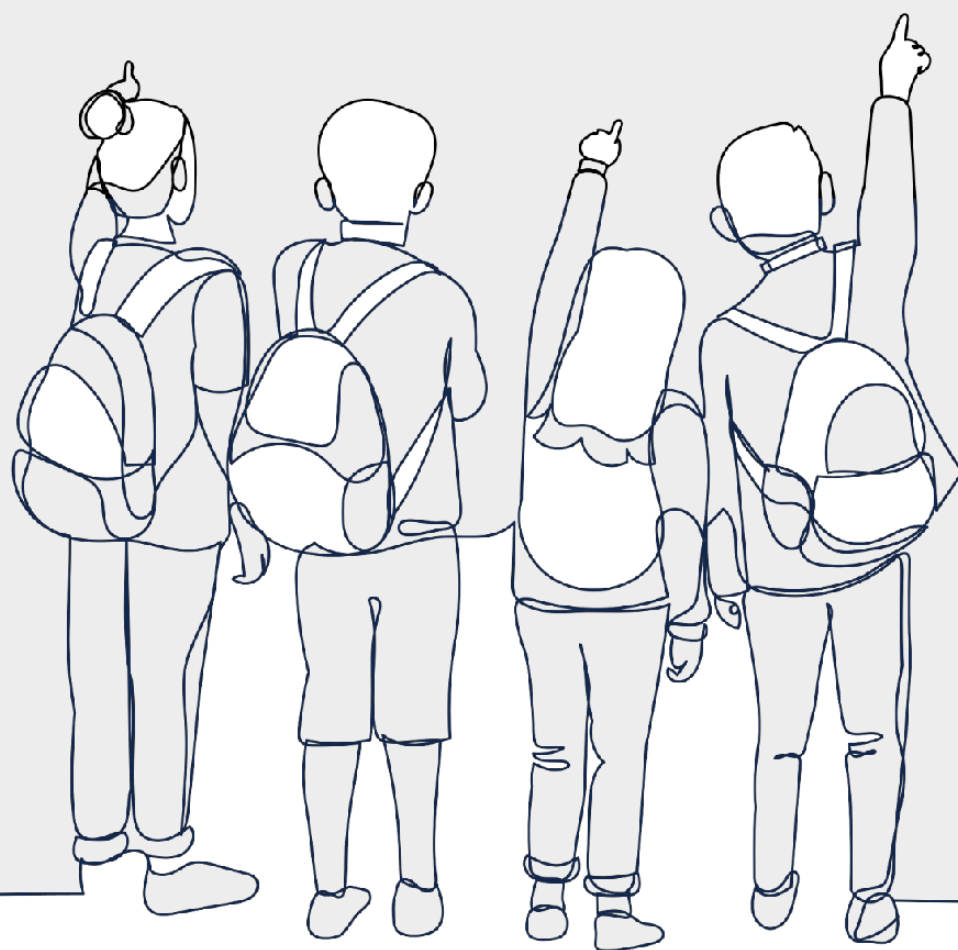
Kolegiální podpora:

- **Mentorujte méně zkušené učitele** při řízení komplexních komunitních projektů.
- **Společně plánujte a vyhodnocujte jednotlivé kroky projektu** a zajistěte jejich soulad s vzdělávacími cíli a potřebami komunity.
- **Sdílejte příběhy o úspěších i výzvách**, abyste inspirovali ostatní učitele a zlepšili praxi.
- **Jako tým reflektujte** dopad projektu na žáky a komunitu.
- **Vytvořte sadu nástrojů nebo kontrolní seznam** pro budoucí projekty, ve kterém zdokumentujete získané poznatky a osvědčené postupy.

Přidaná hodnota:

- Maximalizuje zapojení žáků, občanskou odpovědnost a vedoucí roli učitelů.
- Nejvyšší úroveň složitosti, vyžadující silnou sebedůvěru učitelů, pokročilé plánování a hluboké zapojení komunity.
- Principy MZU: *Učení skrze místo, aktivní účast žáků, plnohodnotný výukový nástroj.*

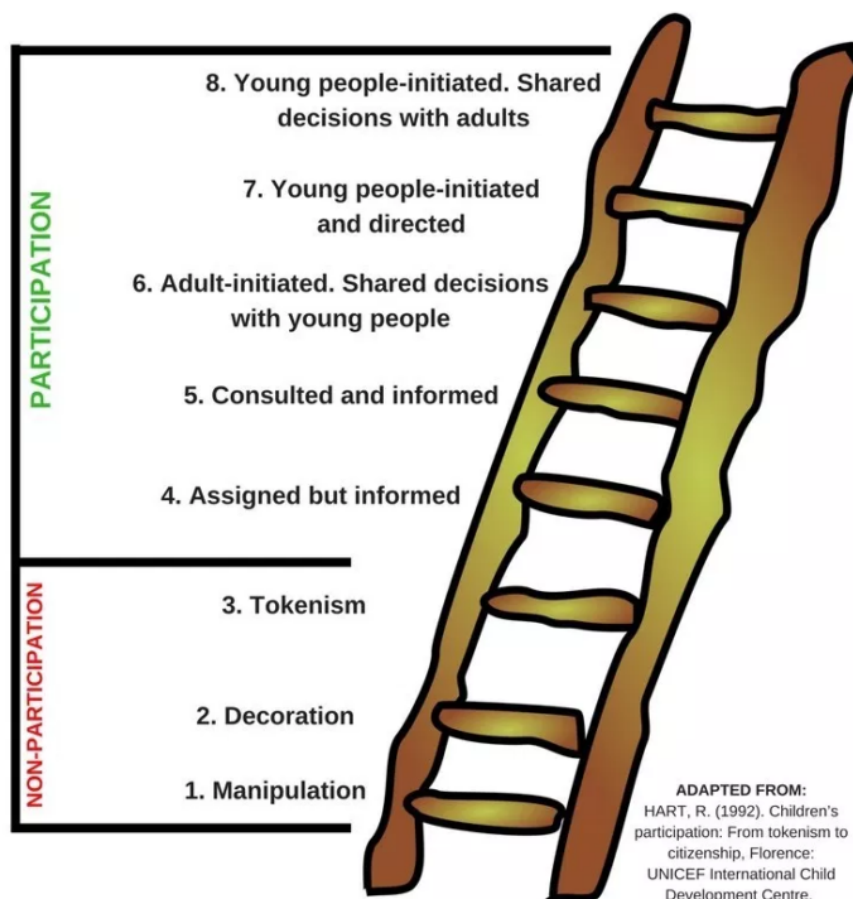
3. Jak zajistit, aby se žáci aktivně zapojovali do učení

Aktivní účast žáků je základem smysluplného a efektivního učení. Tato kapitola se zabývá strategiemi, principy a praktickými přístupy, jak **zapojit žáky jako aktivní účastníky** do jejich vlastního procesu učení. Participativní učení přesahuje pasivní přijímání znalostí: žáci činí rozhodnutí, zkoumají otázky, spolupracují se spolužáky a přispívají k výsledkům v reálném světě.

Vytvářením příležitostí k participaci pomáhají učitelé žákům rozvíjet kritické myšlení, schopnost jednat a pocit zodpovědnosti za vlastní učení. Čtenáři zde najdou praktické pokyny pro přípravu hodin a projektů, které **podporují rozhodování, spolupráci, reflexi a aktivní jednání**, díky čemuž se učení stává **žakovsky orientovaným a kontextově smysluplným**.

Roger Hartův žebřík zapojení dětí

Zdroj: <https://www.mefirst.org.uk/resource/arnsteins-ladder-of-participation/>

THE LEVEL	EXAMPLES OF INCLUSION OF STUDENTS
 8. From Children, by Children, for Decision-Making and Impact	- Students with diverse backgrounds lead a campaign to improve an inclusive playground based on community needs. - A student council with representatives of all learners co-designs school policies and presents them to local authorities. - Students create a community festival celebrating different cultures and traditions, with everyone contributing and deciding together. - Peer leaders with different strengths ensure every voice is heard in community meetings. - Students reflect together on the impact of their actions and plan next steps that include all.
 7. Children and Their Own Realizations	- Students choose inquiry topics that matter to them and connect to their own lives and identities. - Learners with different abilities use various ways (drawing, speaking, writing, recording) to explore and share their questions. - Students interview family members and neighbors from diverse backgrounds to understand different perspectives. - Every student selects how they want to learn and what role they want to take in group work. - Students celebrate discoveries together and value each other's unique insights.
 6. From Completed to Influencing Children	- Students collaborate to plan a project that addresses a real need for all learners in the school. - Roles are assigned based on individual strengths and interests so everyone can contribute meaningfully. - Materials and tasks are adapted so all students can participate fully. - Students give feedback to each other in ways that are respectful and supportive. - All students co-evaluate the project and suggest how to improve it for everyone.
 5. Children Are Informed and Involved	- Students receive information in multiple formats (text, images, videos, simplified language) so everyone can understand. - Everyone is invited to share ideas and experiences during discussions. - Group tasks are designed so each student has an important role. - Teachers check in with each student to make sure everyone feels included. - Students support each other by listening and encouraging all contributions.
 4. Children Are Instructed and Informed	- Lessons connect to real places and issues that reflect students' diverse lives and communities. - Examples, stories, and case studies include people from different cultures and abilities. - Students are invited to ask questions and relate content to their own experiences. - Activities are adapted to different learning needs and preferences. - Students work in mixed groups where everyone can learn from each other.
 3. Symbolic (False) Participation	- Students are invited to give input through surveys, votes, or quick polls. - Multiple ways are offered to share opinions (speaking, writing, drawing). - Teachers acknowledge all responses and explain how they are considered. - Group work encourages participation from everyone, not just a few. - Students feel their opinions are welcomed, even if decisions are already made.
 2. Learning in Place – Direct Experience with Place	- Activities are hands-on and accessible for all abilities (e.g., sensory, movement, visual supports). - Students explore places in ways that suit their strengths and needs. - Paired or small-group exploration helps everyone feel safe and included. - Students share observations using different tools (photos, drawings, notes, voice recordings). - Reflections honor different ways of expressing thoughts and feelings.
 1. Manipulation	- Students follow instructions and tasks given by adults. - All students complete the same activity, regardless of individual interests or needs. - Little or no choice is offered in how or what students do. - Students are not asked for their opinions. - The focus is on compliance, not on student voice or inclusion.

Zdroj: Vytvořeno ChatGPT (2026) na základě rámce žebříčku MZU a Arnsteinova žebříčku participace.

**Mladí lidé nezačnou jednat jen
proto, že
jim řekneme: „Budte aktivní.“
Začnou, až **je** někdo **vezme**
vážně.**

Účast vyžaduje charakter.

*Bez charakteru se participace promění v boj zájmů, aktivismus
bez odpovědnosti nebo hluk bez naslouchání.*

Účast je okamžik, kdy **se** kritik **stává**
spolutvůrcem.

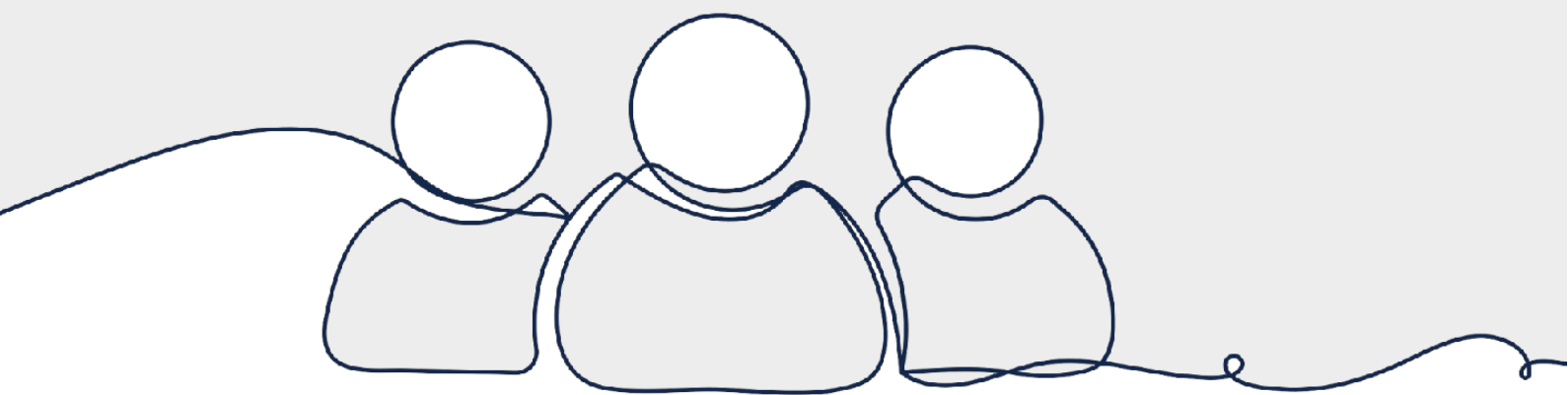
**Nejde jen o to, aby mladí lidé věděli, jak
jednat. Jde o to, aby jednali správně.**

Nejde o aktivitu. Jde o prostředí.

Prostředí, ve kterém mladí lidé zažívají, že mají vliv.
Kde se učí převzít odpovědnost. Kde důvěra není
jen slovo, ale prožitá zkušenost. **Účast není
metoda. Je to kultura vztahů.**

Citáty o participaci z Centra pro rozvoj charakteru, Česko

4. Propojení učení s komunitou

V dnešním vzdělávacím systému obohacuje propojení škol s širší komunitou učení žáků a posiluje vazby mezi školou a komunitou. Tato kapitola zkoumá způsoby, jak překlenout propast mezi učením ve třídě a zkušenostmi z reálného světa, a nabízí žákům příležitosti zapojit se do místní kultury, historie a současných témat, přičemž podporuje aktivní občanství a sociální odpovědnost. Díky využití komunitních zdrojů mohou školy poskytovat autentické a smysluplné vzdělávací zážitky, které přesahují rámec učebny, a pomáhat tak žákům rozvíjet praktické dovednosti a propojovat to, co se učí, s jejich každodenním životem. Tato kapitola představuje **44 způsobů**, jak propojit učení s komunitou, od jednoduchých aktivit až po rozsáhlejší projekty, které lze přizpůsobit různým věkovým skupinám, předmětům a školním zdrojům.

1. **Akce „Otevřené dveře“:** Pozvěte členy komunity do školy, aby se podívali na výuku a prezentace žáků.
2. **Rodičovská kavárna:** Uspořádejte neformální setkání, kde mohou rodiče diskutovat o školních tématech a účastnit se workshopů.
3. **Komunitní veletrh:** Uspořádejte veletrh, na kterém žáci vystaví a prodají výrobky, které vytvořili na základě toho, co se naučili.
4. **Výstava žakovských výtvarných prací:** Uspořádejte výstavu výtvarných prací žáků, které se zabývají místní kulturou a historií.
5. **Projekt servisní učení:** Uspořádejte projekt, v rámci kterého žáci pomáhají místní charitativní organizaci nebo založí komunitní zahradu.
6. **Návštěvy místních podniků:** Vezměte žáky na exkurze do místních podniků, aby se seznámili s ekonomikou místní komunity.
7. **Série přednášek hostujících řečníků:** Pozvěte místní odborníky a absolventy, aby se se studenty podělili o své zkušenosti.
8. **Den kulturního dědictví:** Uspořádejte den, během kterého budou žáci objevovat a sdílet kulturní pozadí své místní komunity.
9. **Den kariéry:** Pozvěte členy komunity z různých oborů, aby se studenty diskutovali o svých kariérách.

- 10. Pěší prohlídka místní historie:** Uspořádejte pěší prohlídku historických památek v okolí s průvodcem z řad místních odborníků.
- 11. Den výsadby stromů:** Spojte se s místními ekologickými skupinami a uspořádejte společnou akci výsadby stromů.
- 12. Úklid komunity:** Uspořádejte den úklidu okolí, při kterém budou studenti spolupracovat s členy komunity.
- 13. Stánek na farmářském trhu:** Žáci mohou provozovat stánek na místním farmářském trhu, kde budou prodávat své školní projekty.
- 14. Talentová show pro komunitu:** Uspořádejte talentovou show, na kterou pozvete studenty a místní obyvatele, aby předvedli svá vystoupení.
- 15. Mezigenerační vyprávění příběhů:** Uspořádejte akce, při nichž starší členové komunity sdílejí své příběhy se studenty.
- 16. Školní divadelní představení s tematikou místní historie:** Připravte školní divadelní představení založené na místní historii nebo legendách, do kterého zapojte místní herce.
- 17. Sběr potravin pro místní charitu:** Uspořádejte sběr potravin a darujte je místní potravinové bance nebo azylovému domu.
- 18. Týden místních hrdinů:** Oslavte místní hrdiny (hasiče, policisty, učitele) prostřednictvím prezentací a aktivit.
- 19. Vědecká soutěž s místními odborníky:** Pozvěte místní vědce nebo inženýry, aby hodnotili nebo se zúčastnili studentské vědecké soutěže.
- 20. Sportovní den s místními sportovními kluby:** Spojte se s místními sportovními kluby a uspořádejte sportovní akci pro celou školu.
- 21. Návštěva farmy v rámci zemědělské výchovy:** Vezměte žáky na místní farmu, kde se prostřednictvím praktických zkušeností seznámí se zemědělstvím.
- 22. Workshopy pro rodiče a učitele:** Uspořádejte workshopy pro rodiče, na kterých se seznámí s novými vzdělávacími nástroji a strategiemi.
- 23. Poetický slam:** Uspořádejte poetický slam, na kterém žáci přednesou vlastní básně týkající se problémů místní komunity.
- 24. Komunitní veletrh zdraví:** Žáci vytvoří projekty na témata související se zdravím a představí je na místním komunitním veletrhu zdraví.

25. **Zaznamenávání místních tradic:** Žáci vedou rozhovory se staršími členy komunity a vytvářejí dokumentární film nebo album o místních tradicích.
26. **Recyklační program:** Spustte celoškolskou recyklační iniciativu ve spolupráci s místními recyklačními centry.
27. **Projekt mapování okolí:** Žáci vytvoří mapy svého okolí, na kterých vyznačí důležité orientační body a charakteristické rysy.
28. **Komunitní divadelní představení:** Uspořádejte komunitní divadelní akci, na které studenti předvedou divadelní hry nebo skeče napsané místními autory.
29. **Udržitelné zahradničení:** Spolupracujte s místními zahradníky na vytvoření udržitelné školní zahrady.
30. **Školní noviny s místními příběhy:** Založte školní noviny, které budou obsahovat příběhy o místní komunitě.
31. **Kampaň na sociálních médiích zaměřená na místní problémy:** Žáci vytvoří kampaň na sociálních médiích s cílem zvýšit povědomí o místním problému.
32. **Korespondence třídy se seniory:** Zaveďte program, v rámci kterého budou žáci korespondovat se seniory z místní komunity.
33. **Spolupráce s místním muzeem:** Spolupracujte s místním muzeem na vzdělávacích prohlídkách, výstavách nebo interaktivních zážitcích.
34. **Oslava místních umělců:** Uspořádejte akci na počest místních umělců, hudebníků nebo tanečníků.
35. **Akce zaměřená na veřejné vystupování:** Žáci přednesou projevy na témata související s jejich komunitou nebo aktuálními místními problémy.
36. **Instalace veřejného uměleckého díla:** Spolupráce s místními umělci na vytvoření veřejného uměleckého díla, které reprezentuje hodnoty místní komunity.
37. **Technologické workshopy pro seniory:** Žáci učí seniory v místní komunitě, jak používat moderní technologie a sociální sítě.
38. **Program „Z farmy do školy“:** Spolupracujte s místními zemědělci na dodávkách čerstvých produktů pro školní obědy.
39. **Debata o místních problémech:** Uspořádejte studentskou debatu o aktuálním problému, který se týká místní komunity.

příběhy.

40. **Charitativní pochod:**

Uspořádejte komunitní pochod za účelem získání finančních prostředků pro místní charitativní organizace.

41. **Vytvoření propagačních materiálů pro místní podniky:**

Studenti navrhují marketingové materiály (letáky, webové stránky) pro místní podniky.

42. **Komunitní akce s předčítáním:**

Uspořádejte komunitní akci, při které si studenti a místní obyvatelé navzájem předčítají

43. **Umělecké a řemeslné dílny pro komunitu:**

Žáci pořádají umělecké a řemeslné dílny pro členy komunity, aby předvedli svou kreativitu.

44. **Charitativní běh nebo zábavná procházka:**

Uspořádejte charitativní běh nebo zábavnou procházku na podporu místních projektů nebo škol, do které zapojte studenty i místní obyvatele.

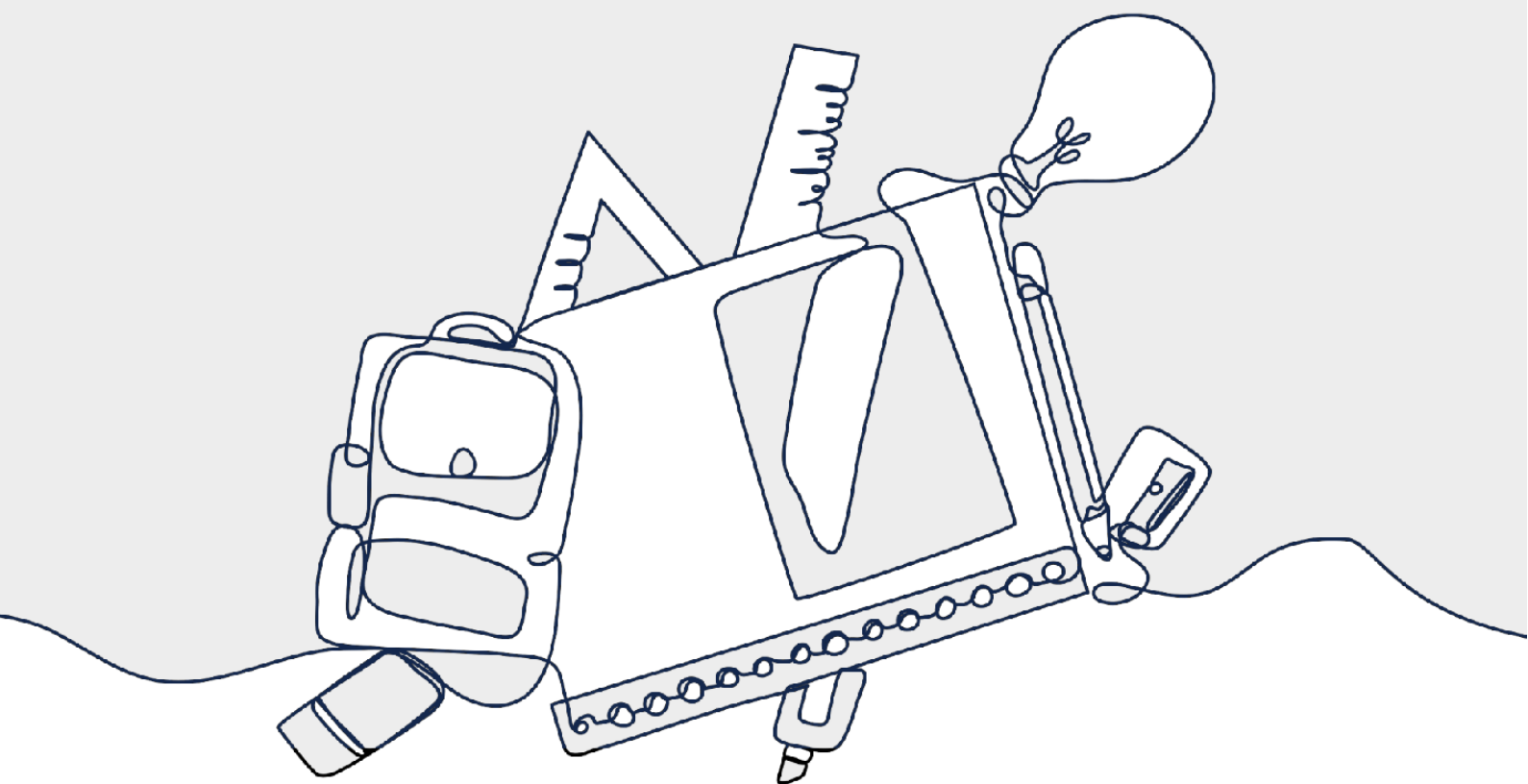
Aktivity v této kapitole ukazují, že propojení výuky s komunitou nespočívá pouze v tom, že se komunita pozve do učebny, ale také v tom, že se žáci vydají do komunity a využijí své okolí jako dynamický zdroj učení. Začleněním reálných problémů a místních partnerství mohou školy vytvářet vzdělávací prostředí, které připravuje žáky jak na akademický úspěch, tak na aktivní občanství. Díky těmto komunitně orientovaným vzdělávacím aktivitám jsou žáci motivováni vnímat své učení jako něco, co má smysl, a to nejen pro zkoušky, ale i pro zlepšení svých vlastních čtvrtí a světa jako celku.

Doporučení:

- **Stanovte jasné vzdělávací cíle:** Sladte vzdělávací aktivity s konkrétními kompetencemi a principy MZU, abyste zajistili, že žáci získají jak znalosti, tak praktické dovednosti pro reálný svět.
- **Zaměřte se na rozvoj kompetencí:** Navrhujte komunitní aktivity, které studentům pomohou rozvíjet kompetence, jako je spolupráce, řešení problémů a komunikace.
- **Začleňte principy MZU:** Zajistěte, aby se učení vztahovalo k místním problémům, zahrnovalo aktivní účast a zapojovalo žáky do smysluplných praktických zkušeností.

Zaměřením se na tyto cíle mohou školy zvýšit účinnost svých snah o zapojení do komunity, vytvořit pro žáky bohatší a dynamičtější vzdělávací zážitek a zároveň posílit jejich hlubší vazbu na komunitu.

5. Možnosti jak MZU zařadit do ŠVP

Česko:

Místně zakotvené učení jako jasná cesta k osvojení nového národního kurikula pro základní školy (RVP ZŠ)

Informace o revidovaném Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy (RVP ZŠ), podle kterého se školy budou řídit od školního roku 2028/2029, se postupně dostávají do škol. Nový rámcový vzdělávací program klade větší důraz na rozvoj klíčových kompetencí, gramotnosti a propojení výuky s reálnými situacemi. Zároveň dává školám větší volnost, protože nestanovuje pevné rozvržení hodin pro jednotlivé předměty či oblasti vzdělávání. Jedním ze způsobů, jak nový rámcový vzdělávací program smysluplně a postupně zavádět, je učení v kontextu místa (MZU). Tento přístup propojuje výuku s okolním prostředím školy, komunitou a místním regionem a pomáhá dětem učit se z reálných situací a výzev.

Místně zakotvené učení dobře zapadá do nového kurikula – například celé průřezové téma „Udržitelné životní prostředí“ na něm přímo vychází. Je-li tento přístup realizován na nejvyšší úrovni, například ve formě studentského dobrovolnického projektu, má potenciál rozvíjet všech osm klíčových kompetencí uvedených v novém kurikulu.

Jak místně zakotvené učení podporuje klíčové kompetence

- **Kompetence k učení**
Žáci se učí pozorováním reálného světa kolem sebe, prací s místními daty a propojením teorie s praxí.
- **Komunikační kompetence**
Žáci komunikují s členy komunity, vedou rozhovory, prezentují výsledky projektů nebo průzkumů, diskutují a pracují s různými typy informací v kontextu své lokality.
- **Osobní a sociální kompetence**
Žáci pracují v týmech, rozdělují si role, přebírají odpovědnost a díky reálným výsledkům si uvědomují smysl své práce.

- **Občanská a udržitelná kompetence**

Žáci zkoumají, jak funguje komunita, jakou roli hrají občané a instituce, podílejí se na řešení reálných místních problémů a přispívají k udržitelnosti a kvalitě života.

- **Podnikatelské a pracovní kompetence**

Žáci vytvářejí vlastní řešení problémů, plánují jednotlivé kroky, pracují se zdroji a materiály a spolupracují s místními partnery. Rozvíjejí kreativitu a dovednosti v oblasti řízení projektů.

- **Kompetence v oblasti řešení problémů**

MZU staví učení na reálných místních výzvách – žáci identifikují problémy, shromažďují data, zkoumají příčiny, navrhuje řešení, testují je a vyhodnocují výsledky.

- **Kulturní kompetence**

Žáci poznávají kulturní dědictví regionu, pracují s památkami, příběhy, tradicemi a kulturní krajinou, což v nich podporuje úctu k místním hodnotám.

- **Digitální kompetence**

Žáci smysluplně využívají digitální nástroje k mapování, dokumentaci a prezentaci místních témat, přičemž vytvářejí a vyhodnocují digitální obsah.

Programy jako Škola udržitelného života mohou školám pomoci splnit očekávané výstupy učení podle nových revidovaných českých národních kurikul. V dalších vydáních zpravodaje nabídneme konkrétní příklady, jak snadno začlenit MZU do výuky – v jednotlivých předmětech i napříč celou školou.

6. Jak začít s MZU a kolegiální podporou ve vaší škole

V této kapitole vám představujeme **METODIKU PRO ZAVÁDĚNÍ MÍSTNĚ ZAKOTVENÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V CELÉ ŠKOLE (DÁLE JEN „PŘÍRUČKA“)**. Je prezentována ve formě tabulky (matice), která má školám a koordinátorům pomoci zavést místně zakotvené vzdělávání (MZU) v celé škole a zajistit, aby nebyly opomenuty klíčové principy a podmínky. Doufáme, že díky použití společného jazyka bude možné tuto příručku ve školách lépe představit, pochopit a uplatnit a následně ji sledovat při hodnocení MZU.

Tato příručka je podpůrným nástrojem pro analýzu situace školy ve spolupráci s týmy. Měla by být představena pozvolna a dále prozkoumána prostřednictvím dobře vedených diskusí s učiteli někým, kdo má hluboké porozumění MZU a rozvoji charakteru a kdo vnímá tabulku jako praktický orientační dokument pro všechny zúčastněné.

Je důležité mít na paměti, že primárním účelem této příručky je **zvýšit kolektivní účinnost ve škole**, aby byl dopad na učení každého žáka větší a rychlejší, aby učitelé měli radost z výuky a aby vzkvétala celá školní kultura (Hattie). Pokud tomu tak není, školy by se neměly cítit tímto modelem svázány.

Struktura příručky

Příručka je rozdělena do **tří oblastí**:

1. **Podporující vedení školy**
2. **Kooperativní a učící se komunita učitelů**
3. **místně zakotvené učení**

Tyto tři oblasti jsme identifikovali jako zásadní pro školní komunitu – včetně vedení školy, učitelů, žáků, rodičů a dalších zainteresovaných stran –, aby si je uvědomovala a neustále na nich pracovala, přičemž by měla jasnou představu o tom, kde se právě nachází a kam směřuje.

Tyto oblasti jsou vzájemně propojené: zlepšení v jedné z nich má často pozitivní dopad i na ostatní, což vede k větší kompetenci a angažovanosti žáků.

Podoblasti

Každá oblast je rozdělena na **podoblasti**. Například:

1.1 Máme jasně formulovanou společnou vizi, v níž hraje důležitou roli

místo, kde žijeme a pracujeme. O této vizi panuje shoda.

Cílem každé dílčí oblasti je uvést, co je třeba zajistit nebo zohlednit pro rozvoj příslušné oblasti (např. podpůrné řízení školy).

Pět klíčových charakteristik MZU

Abychom mohli MZU zavést v celé škole, aniž by došlo ke ztrátě jeho vzdělávací filozofie, vybrali jsme z jedenácti principů perspektivy SEVER klíčové prvky a shrnuli je do **pěti klíčových charakteristik**, které jsou společné pro všechny školy:

1. **Účast**
2. **Práce s místem**
3. **Udržitelnost**
4. **Interdisciplinarita**
5. **Partnerství s komunitou**

Ke každé charakteristice uvádíme **navrhované otázky**, které mají sloužit jako vodítko pro reflexi a diskusi. Jsou zamýšleny spíše jako podněty, které mají týmům pomoci hlouběji se zamyslet nad každou dílčí oblastí, než jako normativní pravidla.

Účel otázek

Tyto otázky pomáhají školním týmům posoudit současný stav jejich školy a určit, kam se chtějí ubírat, čímž vytvářejí základ pro **akční plán**.

Způsob ověření

Sloupec „**Způsob ověření**“ navrhuje dokumenty a zdroje, které mohou pomoci shromáždit informace o každé dílčí oblasti. Tento seznam je pouze ilustrativní, není vyčerpávající.

Sloupce „Poznámky“

Sloupce „**Poznámky**“ slouží k zaznamenávání postřehů a poznatků z diskusí školního týmu. Budou sloužit jako podklad pro vytvoření konkrétního **školního akčního plánu**.

6.1 POSTUP PRO ZAVÁDĚNÍ MÍSTNĚ ZAKOTVENÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V CELÉ ŠKOLE

Průvodce sebehodnocením pro zavádění místně zakotveného učení v celé škole										
OB LA ST	PODOBLAST (ideální stav nebo podmínka)	PĚT KLÍČOVÝCH CHARAKTERISTIK MÍSTNĚ ZAKOTVENÉHO VZDĚLÁVÁNÍ					MOŽN É ZPŮSO BY OVĚŘE NÍ	SOUHRN DISKUSE K JEDNOTLIVÝM PODOBLASTE M (jaké jsou naše názory na toto téma, otázky)	KDE SE NYNÍ NACHÁZÍME (ŠKÁLA 0–5) Poznámka: Než přiřadíte číslo, nechte tým prodiskutovat, co pro ně znamená 0 a jak by vypadala 5 (co slyší, cítí a vidí ve své současné situaci). Dělejte si poznámky pro budoucí potřebu.	Otázky k zamyšlení: Jaká je zde naše priorita? Co bychom chtěli změnit? Kam se chceme na této stupnici posunout?
		1. Účast – zapojení do sdílení informací a rozhodování.	2. Práce s místem – učení se o místě, v místě a pro místo; budování vztahu k němu; přizpůsobení se místnímu kontextu.	3. Udržitelnost – podpora udržitelnosti v rámci školy; přínos školy, vzájemné souvislosti mezi socioekonomickými a ekologickými aspekty.	4. Interdisciplinarita – propojení mezi předměty a studijními obory; uplatňování univerzálního principu vzájemné propojenosti	5. Partnerství s komunitou – zapojení na místní i globální úrovni s rodiči, obcemi, veřejností, organizacemi a usilování o mezinárodní spolupráci.				
1. PO DP OR UJÍ CÍ VE DE	1.1 Máme jasně formulovanou společnou vizi, v níž hraje důležitou roli místo, kde žijeme a pracujeme. Ohledně této vize panuje shoda.	Jak jste vytvořili vizi vaší školy? Kdo se na jejím vytvoření podílel a jak ji udržujete při životě?	Jakou roli hraje místo, kde se škola nachází, při utváření vaší vize? Jaký vliv má na vaše žáky?	Jak se myšlenka udržitelnosti projevuje v životě školy a mezi vašimi žáky?	Usiluje vaše škola o mezioborový přístup, koordinovaná témata nebo projektovou výuku? Jaké výhody to přináší vaším žákům?	Jak důležité je pro vaši vizi propojení s místní komunitou (např. s rodiči, místní samosprávou, nevládními organizacemi)? Kdo o vaší vizi ví a konzultujete ji pravidelně?	Vize školy, profil žáka, strategický plán školy, školní kurikulum, rozhovory.			

NÍ ŠK OL Y	1.2 Máme „živý“ školní kurikulum, odvozený od naší vize, který slouží jako vodítko pro všechny; zohledňuje místo, kde žijeme, a zdůrazňuje jeho význam pro výuku a učení.	<i>Jak se vyvíjí váš školní kurikulum? Kdo se podílí na jeho tvorbě? Jak s ním pracujete, jak ho hodnotíte a revidujete?</i>	<i>Co se může každý žák naučit prostřednictvím MZU? Jaké výsledky definujete v souvislosti s MZU?</i>	<i>Jak jste do školního kurikula začlenili principy udržitelného života?</i>	<i>Jaké možnosti nabízí váš učební plán pro propojení jednotlivých lekcí a předmětů? Zahrnuje integrované bloky, tematické celky nebo MZU?</i>	<i>Jakou roli hraje ve vašem učebním plánu vaše komunita? Kdo jsou důležití místní partneři pro MZU? Jaké přínosy to má pro učení žáků?</i>	Školní učební plány, revizní dokumenty a záznamy o hodnocení.			
	1.3 Usilujeme o vytvoření optimálních podmínek pro zavedení MZU v celé škole. Příklady podmínek: Podpora zdravého školního prostředí pro všechny, včetně žáků a rodičů. Podpora celoživotního vzdělávání učitelů a vedení školy. Zajištění vhodných prostor a vybavení pro výuku a učení mimo učebnu. Efektivní využívání místních zdrojů. Ekologický provoz školy a udržitelné hospodaření s	<i>Víte, co učitelé a žáci pro MZU potřebují? Jak to zjistíte? Jak rozhodujete o tom, co je nezbytné pro vytvoření správných podmínek pro MZU? Jsou do procesu zapojeni zástupci žáků na úrovni třídy nebo školy?</i>	<i>Zmapovali jste vzdělávací příležitosti dostupné pro MZU? Jaké příležitosti k učení nabízí vaše místní prostředí? Jaké vhodné podmínky může vedení školy zajistit na podporu MZU?</i>	<i>Jakým způsobem odráží provoz školy, její vybavení, prostředí a správa zdrojů principy udržitelného života?</i>	<i>Jak vedení školy motivuje učitele a vytváří čas a prostor pro mezipředmětovou spolupráci, plánování a výuku?</i>	<i>Jak udržujete partnerství? Jaké výhody z nich mají partneři?</i>	Školní řád, vnitřní směrnice, zpětná vazba od žáků, učitelů a rodičů.			

	financemi. Sestavení rozvrhu, který podporuje MZU								
2. SP OL UP RÁ CE A VZ DĚL ÁV ACÍ KO MU NIT A UČI TEL Ů	2.1 Každý učitel školy se průběžně a pravidelně věnuje profesnímu rozvoji. Popis: Učitelé chápou smysl MZU, jeho pedagogické cíle, principy a „žebříček“ MZU. Jsou schopni uplatňovat příslušné výukové metody a efektivně je začleňovat do svých hodin. Učitelé hodnotí svou práci na základě sebehodnocení a zpětné vazby typu „“ získané od žáků, kolegů a vedení školy a upravují svou výuku tak, aby dosáhli vzdělávacích cílů.	Učitelé reflektují a hodnotí uplatňování všech pěti klíčových charakteristik MZU.					Plány učitelů, učitelská portfolia, rozhovory s učiteli a vedením školy.		

2.2 Spolupracující komunita učitelů, v níž spolupráce zvyšuje efektivitu výuky a posiluje dopad na každého žáka. Popis: Učitelé společně plánují, společně vyučují, navzájem pozorují své hodiny a poskytují si konstruktivní zpětnou vazbu.	Komunita učitelů reflektuje a hodnotí uplatňování všech pěti klíčových charakteristik MZU.	Zápisy z týmových schůzek, zprávy o výuce, videozáznamy, fotografie a důkazy o učení.			
2.3 V rámci učitelského týmu působí jeden učitel jako vedoucí (koordinátor) MZU, který má zkušenosti s implementací MZU a je motivován vést své kolegy. Popis: Koordinátor iniciuje schůzky, formuluje témata a otázky související s MZU a usnadňuje	Koordinátor podporuje učitelskou komunitu při reflexi a hodnocení uplatňování všech pěti klíčových charakteristik MZU.	Zápisy ze schůzek, rozhovory.			

	diskuse mezi kolegy a vedením školy.					
	2.4 Komunita učitelů se pravidelně radí s externím odborníkem na MZU (konzultantem nebo kritickým pozorovatelem), aby zajistila kvalitu a podpořila profesní růst.	Externí konzultant poskytuje zpětnou vazbu učitelskému týmu a vede jej při uplatňování všech pěti klíčových charakteristik MZU .	Zápisy ze schůzek, zprávy.			

3. MÍSTNĚ zak otv ené UČ ENÍ (MZU)	3.1 Učitelé plánují a realizují MZU s ohledem na vzdělávací potřeby každého žáka.	<i>Jaká je role žáků v MZU? Na jaké aspekty mohou mít vliv (např. téma, cíle lekce, postup, metody)?</i>	<i>Využívá váš výukový plán konkrétní místní jevy a příklady? Stává se komunita nebo okolní prostředí často vaší učebnou? Daří se vám vyučovat o tématech nebo výzvách, které jsou pro místní komunitu důležité, jako je například změna klimatu? Přispívá vaše výuka ke zlepšení místní komunity? Pomáhá vaše výuka rozvíjet vztah žáků k místu?</i>	<i>Ukazujete rozdíl mezi udržitelným a neudržitelným způsobem života? Podporujete udržitelné postupy? Sdílíte a ukazujete význam ochrany přírody, úcty ke všem formám života, porozumění vzájemné propojenosti jevů a rozvíjíte schopnost žáků předvídat budoucí důsledky?</i>	<i>Jak propojujete jednotlivé předměty? Jak uplatňujete multidisciplinární přístup při zkoumání místních jevů?</i>	<i>Koho ze strany mimo školu zapojujete do výuky? Jaká je jejich role (např. odborník, spoluvyučující, konzultant, partner projektu)?</i>	Dokumenty o plánování a reflexi učitelů, rozhovory, důkazy o učení.			
	3.2 Učitelé sledují dopad své výuky založené na projektovém učení (MZU), zejména na rozvoj kompetencí žáků. Oblasti zájmu: Účast žáků a jejich důvěra v vlastní vliv. Rozvoj vztahu žáků k	<i>Jak se změnila míra zapojení a sebevědomí žáků ohledně jejich vlivu? Jak to víte?</i>	<i>Posílil se vztah studentů k danému místu, včetně jejich znalostí, vnímání a interpretace? Jak víte, že k tomu dochází?</i>	<i>Rozvíjí se u žáků kompetence v oblasti udržitelnosti (např. úcta ke všem formám života, předvídavé uvažování o budoucnosti, uplatňování udržitelných řešení)? Jak lze tento vývoj</i>	<i>Rozvíjí se u žáků systémové a holistické myšlení při zkoumání konkrétního jevu?</i>	<i>Zlepšuje se komunikace a spolupráce s lidmi nebo skupinami mimo třídu? Rozšiřuje se porozumění žáků ohledně významu sociálních vztahů, rozmanitosti potřeb a odlišných názorů?</i>	Zprávy a plánovací dokumenty učitelů, portfolia žáků, důkazy o učení, rozhovory.			

	danému místu a jejich porozumění tomuto místu. Kompetence v oblasti udržitelnosti. Schopnost uplatňovat mezioborové přístupy Spolupráce s různými partnery. Rozvoj znalostí a dovedností v konkrétních předmětech (např. jazyky, matematika, přírodní vědy)			pozorovat u každého žáka?					
	3.3 Učitelé vedou své žáky při shromažďování důkazů o učení, aby jim pomohli rozpoznat růst kompetencí v rámci MZU. Oblasti zaměření: Účast žáků a jejich důvěra ve vlastní vliv (). Rozvoj vztahu žáků k	<i>Zamýšlejí se žáci nad svou vlastní účastí? Jak se ve své roli posunuli?</i>	<i>Reflektují žáci svůj vztah k místu, kde žijí? Co jim to přineslo?</i>	<i>Reflektují žáci své uvažování a chování z pohledu udržitelného života? Jsou si vědomi svého pokroku v průběhu času?</i>	<i>Reflektují žáci své zkušenosti s uplatňováním znalostí a dovedností z různých oborů při řešení praktických problémů?</i>	<i>Zamýšlejí se žáci nad místní komunitou v okolí školy? Co se z těchto interakcí naučili?</i>	Portfolia žáků, shromážděné důkazy o učení, rozhovory se žáky a učiteli.		

danému místu a porozumění tomuto místu. Kompetence v oblasti udržitelnosti. Schopnost uplatňovat mezioborové přístupy. Spolupráce s různými partnery. Rozvoj znalostí a dovedností v konkrétních předmětech (např. jazyky, matematika, přírodní vědy)									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6.2 Vytvoření akčního plánu

Šablona: Akční plán na školní rok

1. ÚVODNÍ INFORMACE O ŠKOLE

Název školy:

Adresa školy:

Profil školy: (např. Kde se škola nachází? Jak je velká – počet zaměstnanců, žáků? Jak se prezentuje?)

Hlavní kontaktní osoba ve škole a její funkce:

Webové stránky školy:

2. ČLENOVÉ TÝMU V PROJEKTU

Jméno	Pedagogická kvalifikace, předmět	Role v týmu	Osobní očekávání každého člena týmu od projektu

3. KLÍČOVÝ PŘEHLED SOUČASNÉ SITUACE V ZAVÁDĚNÍ MZU V CELÉ ŠKOLE NA ZÁKLADĚ PRŮVODCE PRO SEBEOHODNOCENÍ

Tři oblasti uplatňující pět klíčových charakteristik

1. Podporující vedení školy:

Kde se nacházíme na stupnici 0–5? Popište prosím vaši situaci:

2. Kooperativní a učící se komunita učitelů:

Kde se nacházíme na stupnici 0–5? Popište prosím vaši situaci:

3. Vzdělávání založené na místním kontextu:

Kde se nacházíme na stupnici 0–5? Popište prosím vaši situaci:

4. ROČNÍ PLÁN ŠKOLNÍHO TÝMU

Cíl (formulovaný podle principů SMART)

Vodící otázky s využitím stupnice:

Kam se chcete posunout na stupnici v každé oblasti?

Jak tato změna vypadá – co vidíte, slyšíte a cítíte?

Jaké kroky jsou nutné k dosažení této změny?

Jsou všichni členové týmu sjednocení a motivovaní? Je cíl realistický?

...

Dopad našeho cíle na studenty:

Jaký dopad chceme dosáhnout u každého studenta?

Jak poznáme, že jsme ho dosáhli?

...

Společný plán k dosažení našeho cíle (vzorový plán)

Zahrňte cíle, aktivity, odpovědné členy týmu, časový harmonogram a metody ověřování.

KLÍČOVÉ KROKY: <i>Jaké kroky musíme podniknout, abychom dosáhli našeho cíle?</i>	TERMÍN: <i>Kdy musí být úkol splněn?</i>	ZDROJE A POTŘEBY: <i>Jaké zdroje, nástroje nebo podmínky je třeba zajistit, aby bylo možné provést každý krok?</i>	ODPOVĚDNÁ OSOBA

Další práce (bude provedena později, v závislosti na postupu spolupráce týmu)

- **Revize cíle a plánu:** Průběžné hodnocení a aktualizace podle potřeby.
- **Roční hodnocení:** Na konci školního roku vyhodnotit celkovou spolupráci, dosažené výsledky a pokrok.

6.3 Hodnocení a reflexe

Portfolio žáka pro MZU (důkazy o učení)

(To může rovněž podpořit profesní rozvoj učitelů v oblasti 2: Spolupracující a podpůrný tým učitelů.)

Účel

Portfolio je určeno k:

- Systematicky a průběžně stanovovat priority cílů profesního vzdělávání
- Shromažďovat materiály související s vlastním rozvojem na jednom, snadno přístupném místě
- Reflektovat a uznat vlastní učení a podle potřeby přizpůsobovat postupy
- Motivovat k profesnímu rozvoji v učitelské kariéře

Aby to fungovalo

- Pro učitele by to mělo být příjemné a smysluplné
- Účast by měla být dobrovolná
- Učitelé by měli v jeho používání vidět jasnou profesní hodnotu

Doporučený klíčový obsah

A. Plán profesního rozvoje

1. Výchozí bod – analýza mé učitelské kariéry

- Identifikujte silné stránky, příležitosti a oblasti, které je třeba zlepšit
- Z pohledu MZU zvažte, kde se v současné době nachází každý učitel, včetně vedení

2. Cíl profesního rozvoje

- Stanovte si jasný cíl profesního rozvoje pro daný školní rok: co se chcete naučit a jakým způsobem plánujete dosáhnout pokroku

3. Plán

- Jak jako učitel dosáhnete svého cíle v oblasti profesního rozvoje?
- Jaké zdroje nebo podporu potřebujete?

4. Dopad

- Jak poznáte, že vaše učení mělo pozitivní dopad na žáky?

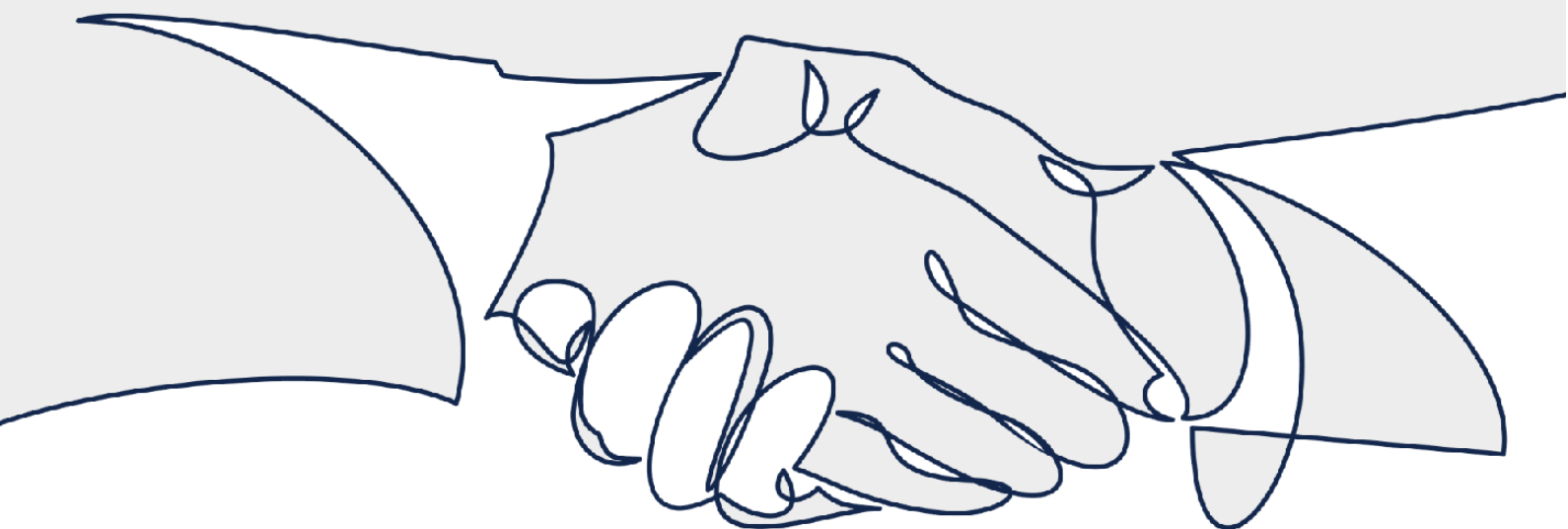
B. Shromažďování materiálů – zmapování mého vzdělávacího cíle

- Plány výuky a výstupy z výuky
- Reflexe žáků
- Zpětná vazba od kolegů, vedení školy a externích konzultantů (např. tandemová výuka, pozorování otevřených hodin)
- Materiály ze seminářů nebo workshopů související s vaším vzdělávacím cílem
- Fotografie vaší práce, videozáznamy
- Poznámky k sebereflexi nebo záznamy – včetně návrhů na úpravy, pokud věci nefungují podle plánu

Možné formáty

- **Papírový formát:** Složka s listy papíru, zápisník, pořadač nebo krabice
- **Digitální formát:** online platforma nebo webová sbírka
- **Kombinace:** Papírové i digitální zdroje

7. Informace o projektu a partnerské organizace

Tato metodika byla vyvinuta v rámci mezinárodní spolupráce pěti partnerských organizací:

SEVER (Česká republika) – metodické centrum pro **MZU** v České republice od roku 2004. Specializuje se na zážitkové učení, komunitní učení, venkovní pedagogiku. Disponuje celostátní sítí škol (Škola pro udržitelný život) a poskytuje školení učitelů, poradenství a vzdělávací programy.

Webové stránky: <https://www.sever.ekologickavychova.cz>

Green Foundation (Slovensko) – realizuje vzdělávací, environmentální a programy v oblasti sociálních inovací. Její vlajkový program Roots & Shoots (založený na servisním učení a cílech udržitelného rozvoje) je realizován ve více než 140 slovenských školách. Klade důraz na zapojení místní komunity, vedení mládeže a kompetence v oblasti udržitelnosti.

Webové stránky: <http://greenfoundation.eu/en>

Nadace New Horizons (Rumunsko) – organizace podporující zážitkové učení, servisní učení (SL) a zapojení komunity. Koordinuje největší hnutí SL v Rumunsku prostřednictvím klubů IMPACT a programu Community Service-Learning Schools.

Webové stránky: <https://www.noi-orizonturi.ro>

ENO Schoolnet ry (Finsko) – globální síť škol se sídlem ve Finsku, zaměřená na povědomí o klimatu, udržitelnost a mezinárodní spolupráci ve vzdělávání. Propojuje tisíce škol po celém světě v rámci environmentálních projektů .

Webové stránky: <https://enoprogramme.org>

Nadace Forum Inicjatyw Społecznych (Polsko) – zaměřuje se

na sociální iniciativy, občanskou angažovanost a podporu místních komunit.

Spolupracuje se školami, místními samosprávami a nevládními organizacemi na rozvoji participativních přístupů ve vzdělávání.

Webové stránky: <https://www.ffis.edu.pl>

**Co-funded by
the European Union**

Projekt „Community as a Classroom“ je financován z programu Erasmus+ Evropské unie v rámci akce KA220-SCH – Kooperativní partnerství ve školním vzdělávání, smlouva o financování č. 2023-1-CZ01-KA220-SCH-000165069.

Názory a stanoviska vyjádřená v tomto textu jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Za tyto názory a stanoviska nenese odpovědnost ani Evropská unie, ani EACEA.